

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่วิธีดำเนินการ รวมถึงผลในทางปฏิบัติของภาครัฐ ทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชนของญี่ปุ่น ในกระบวนการการคุ้มครองผู้บริโภคด้านความปลอดภัยของอาหาร สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ภาครัฐกำหนดกฎหมายและข้อบังคับหลายฉบับเพื่อใช้คุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงดำเนินการต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิและพึงพาตนเองมากขึ้น แต่ยังคงพบว่ามีปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหารเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเกิดจากการควบคุมและตรวจสอบของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมและตรวจสอบในเรื่องที่ไม่ส่งผลกระทบต่อร่างกายทันทีต่อผู้บริโภคนั้นไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านความปลอดภัยของอาหารของญี่ปุ่นยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตามสื่อต่าง ๆ ในญี่ปุ่นก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้รัฐหันมาสนใจ เอาใจกับผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสินค้าอาหารมีปริมาณมากภาครัฐจึงไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง แต่เมื่อสื่อเปิดเผยข้อมูลและเป็นข่าวขึ้น ภาครัฐจะเข้ามาจัดการทันที เช่น กรณีบริษัทขนม Fujiya ใช้นมหมดอายุในการผลิตขนม กรณีการปลอมแปลงแหล่งผลิตเนื้อวัว เป็นต้น

สำหรับภาคเอกชน การศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจมีผลต่อระดับความรับผิดชอบของภาคเอกชนต่อผู้บริโภค ในช่วงที่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเติบโตผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภคอย่างมาก แต่เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำลงพบว่าการดำเนินการของภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น มิได้มีบทบาทในเชิงรุกในการเป็นผู้สร้างความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ยิ่งไปกว่านั้นยังมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดกฎหมายมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ที่ทำให้ผู้ประกอบการต้องการลดต้นทุนการผลิตและการขาดจิตสำนึกของผู้ประกอบการ

ภาคประชาชนของญี่ปุ่น ซึ่งได้แก่ ผู้บริโภคและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่ามีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าในอดีตในกระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคด้านความปลอดภัยของอาหาร อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่และบทบาทยังไม่ชัดเจนและไม่อยู่ในระดับสูงเท่าที่ควร เช่น การรวมตัวเป็นชมรมหรือองค์กรเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนผู้บริโภค การขวนขวายหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการรณรงค์ให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนมากขึ้น

อนึ่ง การศึกษาเรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่นด้านความปลอดภัยของอาหาร ในครั้งนี้ พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องต่อไปนี้

1. การมีกฎหมายและข้อบังคับที่เข้มงวด ต่อทั้งสินค้าอาหารนำเข้าและสินค้าภายในประเทศ
2. การตรวจสอบอย่างเข้มงวดสำหรับสินค้าอาหารที่นำเข้าไปจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่น
3. การเอาจริงเอาจังกับการควบคุมและตรวจสอบ สินค้าอาหารที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตของผู้บริโภคอย่างรุนแรงและรวดเร็ว
4. การใช้คอมพิวเตอร์ระบบเครือข่ายเพื่อตรวจสอบแหล่งที่มาของสินค้าอาหาร
5. การจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
6. การกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคในศตวรรษที่ 21 ของประเทศญี่ปุ่น